Tác Giả: M□c Lan
Thứ Ba, 30 Tháng 8 Năm 2011 19:37

V□a bán, v□a ch□i – "Nét văn hoá Hà N□i"?

«Tr□a 15/02, m□t khách m□i d□ng xe tr□□c quán h□i: "Ch□ □i, đ□ xe □ đâu?" Bà đ□p ngay vào m□t: "Đ□ lên nóc nhà này này!" M□t th□c khách g□i rau s□ng đ□n l□n th□ 3, b□ bà ch□m qua bàn bán hàng quát v□i vào nhà: "Đây không có rau, t□ tr□ng mà ăn!".

«Nghe bà ch□i đã quen, m□t ch□ khách sau b□a tr□a ngon mi□ng dũng c□m l□i g□n bà b□o: "Ch□ gói cho em 1 cái l□□i v□ nhà, nhà em ít ng□□i, ch□ cho cái be bé". Bà ch□ quán ng□i c□nh n□i canh nghi ngút khói, m□t đ□ ph□ng ph□ng qu□c m□t: "Đây không có hàng bé! 60 nghìn đ□ đ□u". Ch□ khách b□t đ□u hãi, g□t đ□u ngay. Nh□ng bà hàng ch□a h□t c□n. Bà v□a gói hàng, múc n□□c ch□m, v□a nguýt ch□ khách: "Đã mu□n ăn ngon l□i còn đòi r□!" R□i c□n cáu gi□n dâng cao trào, bà móc cái l□□i l□n ra kh□i túi nilon đ□nh đ□a cho khách, ném vào r□: "Thôi không bán n□a đâu, v□ đi!" Ch□ khách tím m□t l□i th□i ra v□.» (1)

Trên đây là đo□n văn t□ l□i m□t ho□t c□nh th□□ng th□y □ m□t s□ quán ăn Hà N□i. Khách vào quán b□ ch□i té tát đ□n n□i thành câu vè:

"Ăn hàng Hà N□i: Mi□ng nhai, tai nghe ch□i".

Th□m chí, vi□c ch□i (khách) còn đ□□c nâng lên cái t□m: "văn hóa ch□i"!

Ai b□o b□ ch□i là kh□, b□ ch□i s□□ng l□m ch□!

Tác Giả: M c Lan
Thứ Ba, 30 Tháng 8 Năm 2011 19:37

Ch c không ai thích nghe ch i? Nh ng nh ng bà bán quán Hà Thành n u có ch i cũng không có ý "chĩa mũi dùi" vào chính ng i khách. Nh ng câu ch i nh "hát" đó có th coi là m t lo i "hình ngh thu t" giúp cho quán ăn có m t "phong v " đ c bi t. Vì th m i có nh n đ nh nh sau:

«Khi mà quán cháo ch i n i ti ng c nh Nhà th L n... h t ch i (có th do th a khách d n, và cháo gà không đ h p d n th c khách b ng nh ng món ăn hi n đ i m i "n i"), ng i sành ăn Hà N i l i b sung vào danh sách ghé chân, là nh ng quán ăn m i, v a bán v a ch i "ác li t" h n.» (1)

Th m chí có ng i còn cho r ng khi bi t nh ng l i nói phũ phàng kia không c tình dành cho mình thì chúng tr thành m t th giúp ng i ta nh l i th i… th u.

«Tôi không ph i ng i Hà N i. Nh ng tôi sinh t i Hà n i và m t ph n tu i th tôi đã đó. Th nh thoảng v Hà n i, tôi l i thích ghé vào nh ng quán "ch i" nh v y đ nghe l i nh ng "bài ch i" c a hàng xóm khu t p th m t con gà ho c c a nh ng cô m u d ch viên trong nh ng l n chen chân mua hàng b ng tem phi u mà đã quá lâu r i tôi không nghe th y n a; m c dù tôi có th a ti n đ vào nh ng nhà hàng sang tr ng nh t. Nh ng lúc th này, tôi nh s ng l i th i niên thi u. Mong các b n thông c m. Nh ng hàng quán mà các b n lên án Hà N i s dĩ v n đông khách có l v n còn nhi u ng i có tâm tr ng nh tôi. (Lê Văn S n, Nguy n Hoàng, Đà N ng, leson40@...)» (2)

Không ăn thì bi n!

Tuy nhiên, món ăn đ c nêm thêm "gia v " ch i cũng làm r t nhi u th c khách l m gi ng.

«Ngày nào đi làm v tôi cũng đi qua hàng bún ngách Ch Ngô Sĩ Liên. Có m t l n, tôi gi n ch ng không ăn c m nhà m i t t vào quán bún d c mùng c a bà bán bún có nói t i trong bài vi t, v a ng i xu ng gh gi t mình nghe bà ta ch i ng i làm: "Th ng kia m t mày mù à, mù th mà th y gái h hang ngoài đ ng c là c dán m t vào mông, ng c..." và còn r t t c tĩu h n n a. «Tôi th y nóng m t, đ nh đ ng d y ra v thì bà ta đ a bát bún cho tôi, tôi đành ăn vài g p r i ra v . Th mà khách c đ n đông ngh t. Có ngon đ n đâu nh ng nghe bà ta ch i, tôi cũng không th nu t n i. T gi đ n già, tôi s không bao gi qua đó mà đi đ ng khác vì tôi d ng v i nh ng l i ăn ti ng nói vô văn hóa. (C m Tú, Ngõ Văn H ng, Đ ng Đa, Hà N i,

saobang_511_163@...)» (2)

Có khách còn phân tích vi□c "Ch□i hay Không Ch□i" m□t cách th□c t□ rành r□t h□n.

«Nh□ng nhà hàng ng□□c đ□i nói trên th□□ng có "cá tính" đó là ch□ bi□n ngon và d□□ng nh□ c□ ý th□c l□n vô tình, h□ c□ g□ng x□ t□ v□i khách nh□ đ□ t□o s□c h□p d□n, ch□t "gây nghi□n" c□a riêng mình. Và quát, đu□i, ch□i t□c là v□n còn... quan tâm đ□n khách. Nh□ng ph□ bi□n h□n, ngán ng□m h□n chính là s□ coi th□□ng khách. B□ (b□ m□c) h□t! «Trong m□t quán ăn sáng □ ph□ Yên Ph□, đám khách mi□n Nam vào g□i bánh mì □p-la. Không th□y nhà hàng đ□ đ□ng, t□□ng b□ quên, khách nh□c. Tay ph□c v□ không thèm nhìn khách, li□n nói: "Đ□i 15 phút!" Ch□ 10 phút sau, khách l□i g□i tay nhân viên n□. Anh ta c□c l□c: "M□i 14 phút!". "□p qu□ tr□ng thì hai phút ch□ m□y!" - "□ đây quy đ□nh g□i gì cũng 15 phút" - "Tr□i, quy đ□nh k□ v□y?" Gã ph□c v□ m□t không bi□n s□c, m□t không nhìn ng□□i đ□i thoi, v□a đi vào nhà v□a l□m b□m: "Ăn không ăn thì bi□n!" Đoàn khách há h□c m□m, ng□□i n□ h□i ng□□i kia mà không tin □ tai mình...«Ph□ bi□n nh□t là tình tr□ng g□i ít mang nhi□u. G□i món trong th□c đ□n, nhà hàng không có nh□ng cũng không thèm thông báo. Khi khách h□i quá thì nói là h□t r□i. Th□m chí không h□t cũng nói là h□t đ□ đ□... phi□n. M□t nhà hàng có đ□a th□ đ□p nh□t nhì Hà N□i bán đ□c s□n bánh tôm ngay c□nh h□ Tây cũng có thái đ□ ph□c v□ r□t khó ch□u. Khách ăn xong, g□i chén trà, nhân viên x□ng gi□ng: "Không có!" Nh□ng khi th□y đoàn khách n□□c ngoài ng□i bàn bên ăn xong thì h□ bê ra m□t □m trà. T□t nhiên là tính thêm ti□n...» (3)

"Ch□i": B□nh lây đ□□ng mi□ng

Khi th□y vi□c ch□i r□a giúp cho nhi□u quán ăn tăng thêm l□□ng "truy c□p", nh□ng d□ch v□ khác cũng b□t đ□u áp d□ng lo□i lo□i ngôn ng□ "đa năng/đa d□ng" này.

«Thu□n b□c xúc k□ v□ m□t l□n mua áo: Vào c□a hàng qu□n áo, ch□n mãi m□i đ□□c m□t ki□u v□a m□t. Tôi m□c th□, m□y ch□ bán hàng t□m t□c khen đ□p, h□p dáng. Áo h□i r□ng nên tôi không mua, nào ng□ v□a b□□c chân ra kh□i c□a hàng đã b□ ch□ bán hàng quát th□ng vào m□t: "Đ□ con điên, x□u nh□ Th□ N□ còn bon chen áo x□ng!"

«T□i m□t c□a hàng qu□n áo c□nh đó, bà ch□ hàng đ□ng ý cho m□t khách m□c th□ m□t chi□c qu□n bò. Sau khi th□, khách t□ ý hài lòng nh□ng khi nghe bà ch□ "hét" giá 320.000 đ□ng, cô b□ ngay ý đ□nh mua. Mè nheo ép khách m□c c□ không thành, bà ch□ li□c xéo, g□n gi□ng: "Kh□

rách áo ôm, m t xu không dính túi thì đ ng có s vào hàng ng i ta, hãm tài c ngày".» (4)

Nh trái c u tuy t càng lăn càng to, ti ng ch i càng lúc càng tr nên thô b t c t n. Th m chí l i ch i có th làm cho ng i (thích) ch i t "đau th ng bi n thành hành đ ng"

«Tr a 16/2, đ p vào m t PV là hình nh m t bà ch mi ng xoen xoét ch i khách hàng, tay khua khua gi y đ t vía qua… đũng qu n c a bà. «T i m t qu y qu n áo, m t khách b ch hàng túm tóc, n m ch t tay không cho đi vì ch a "m hàng, m c c r i thì ph i l y!" H i ra, m i bi t giá nói thách c a chi c áo là 300.000 đ ng, khách ch tr 100.000 đ ng. Th y khách đi ch tò mò đ ng l i xem, bà ch hàng đành buông tay gi khách, tay kia quăng cái áo vào m t khách, mi ng không ng t ném theo sau "th ng đ" nh ng câu ch i t c tĩu.» (4)

T ch đ n… tr ng

«Chuy n h c sinh ch i b y th i nay đã tr thành nhan nh n. Hi m khi đ ng tr c c ng tr ng c p 3 nào (k c tr ng chuyên, tr ng đi m) mà không th y bóng dáng vài áo tr ng văng "ph khoa" t tung. Càng "bóng sáng", càng hot boy hot girl l i càng văng nhi u nh đ kh ng đ nh v trí Vip c a mình. Nh ng v i các trai tài gái s c ngày nay, thì không h n có vi c gì m i ch i b y, h đã chuy n sang "nói b y", nghĩa là b t c chuy n gì cũng lôi t b y vào ch không nh t thi t ghét ai m i ch i. Ngôn ng "ph khoa" đ c tung ra đ thay th cho vài t và câu thông th ng nh "Đ..o", "Đ..t" thay cho "Không", "Có L…" thay cho "Còn lâu"… D n d n, trên các forum, trong các câu chuy n phi m và c chuy n nghiêm túc, xì tin v n d ng "tri t đ " t b y nh m thay th câu thông th ng. Ngôn ng "ph khoa" đang d n chi m lĩnh các cu c đ i tho i.» (5)

"Nói b y/nói t c" là m t xì-tin (style) hay m t (mode) không "k th gi i tính".

Tác Giả: M□c Lan
Thứ Ba, 30 Tháng 8 Năm 2011 19:37

«Ch□ng bi□t có ph□i sinh ra trong m□t gia đình chuyên… đòi n□ thuê nên Huy□n Trâm (sn1992) s□m ng□m vào ng□□i cái "t□ ch□t" ch□i b□y không. Hi□m khi th□y Trâm nói m□t câu bình th□□ng mà không văng lo□n x□, tr□ khi nào lên l□p, tr□ l□i th□y cô giáo. V□i Trâm, m□c nhiên trong t□ đi□n ngôn ng□ c□a cô không có t□ "Không", mà là "Đ..o", ho□c "Đ..t", không có "Cái gì" mà là "L..", th□t vô cùng "phong phú"!! Ví d□, b□n g□i đi ăn mà không đi đ□□c, ngay l□p t□c Trâm tr□ l□i: "Ăn l… gì gi□ này, đ… đ□i tao đ□□c m□t tí à!". Chính vì quen thói nói b□y, nên Trâm đã ph□i s□m bye bye tình yêu l□n c□a mình m□t cách đ□y cay đ□ng.» (5)

Ch□i th□ d□□ng nh□ là cái d□p đ□ các "teen" phát huy kh□ năng sáng t□o c□a h□.

«Cách đây 2, 3 năm thì n□i lên cái phong trào g□n tên ba m□ vào tên con r□i g□i, hay kh□ng khi□p h□n là ch□ g□i mình tên ba m□. Tôi có m□t câu chuy□n vui và là m□t k□ ni□m đau đ□n c□a th□ng b□n tôi v□ v□ này: Hôm đó h□n đang □ nhà m□t mình và ng□ tr□a. Chuông reo. Có gi□ng 1 ng□□i vang lên: "B □i!" (B là tên ba h□n). H□n ngái ng□ nghe không rõ t□□ng m□y th□ng b□n đi qua "nhân ti□n" g□i "tên h□n" luôn. H□n nhào ra ban công và hét: "ĐCM m□y th□ng ch□i cái gì đ□y". Ôi thôi, kh□i nói k□t c□c ch□c ai cũng bi□t. Ng□□i b□m chuông là m□t ng□□i h□ hàng □ quê lên nên cu□i cùng cũng không căng th□ng l□m nh□ng ng□□i h□ hàng đó ch□c không bao gi□ quên cái câu h□n đã hét. C□ th□ t□□ng t□□ng n□u ng□□i b□m chuông là s□p c□a ba hay m□ h□n thì h□u qu□ nh□ th□ nào?

«G□n đây thì l□i là ki□u ch□i đ□m ti□ng Anh vào cho "sang". B□t đ□u th□y nh□ng nhóm b□n đi trên đ□□ng mà toàn ríu rít nh□ng F v□i S**t. Hay ho gì nh□? Ch□i v□n là ch□i, b□y thì còn b□y h□n Ti□ng Vi□t nhi□u. Dùng ti□ng Anh có nâng cao t□ cách hay mác h□c th□c c□a b□n h□n không? N□u nh□ng ng□□i n□□c ngoài đ□n VN, đ□n TH và th□y h□c sinh, th□y dân teen ch□i b□y vô t□i v□ nh□ v□y thì h□ s□ đánh giá con ng□□i Vi□t Nam ki□u gì đây?» (6)

H□c ch□i Online

Ng□□i ta không ch□ dùng ch□i đ□ câu khách vào quán mà còn dùng nó nh□ m□t món hàng đ□ bán cho ng□□i, nh□t là cho nh□ng đ□a tr□ ham vui, ham ch□i.

«H□u nh□ t□t c□ các game online hi□n nay đ□u có tr□□ng h□p ch□i b□y công khai. Do đó, các game th□ thu□c d□ng con nhà lành (không bi□t ch□i) thì g□n nh□ không th□ ch□i game. Đ□i v□i các b□n tr□, vi□c ch□i nhau khi ch□i game đã tr□ thành m□t thói quen. «Có m□t nhóm h□c sinh

15 tu i vào quán game, l n đu ng i đc t t c nh ng câu ch i b i c a các game th trong game li n phán, "Eo i, b n này ch i nhau vãi lúa nh !" Th r i sau đó ng i c i s ng s c và ti p t c chăm chú theo dõi. Đn m t lúc kia, m t cô b n trong nhóm li n nói "Đ.m, tao th y trò này hay đó, vào game ki m đa ch i nhau cho vui m i đ c."

«C th, th ngôn ng gây s c đó truy n t ng i này qua ng i khác và bi n không gian o tr thành m t khu v c đ h c nh ng t "nóng." R t nhi u câu ch i thi u văn hóa c a các game th đ c s d ng đ i th ng. Th m chí ngay c nh ng game th nhà lành r i d n d n cũng nhi m nh ng ngôn ng này.» (7)

Ngoài game online, b n tr cũng có th vào các blog, các forum đ "t p ch i" cho nhuy n.

«Và trên muôn m t c a blog, các forum, di n đàn th o lu n… có vô s hình th c văng t c tr ng d ng. M t blogger ***yeuanh còn có h n m t entry t ng h p v các ki u ch i t c và đ m kèm theo đó là nh ng câu bình lu n h ng ng r t khó nghe. Thành viên c a các di n đàn "lách lu t" c m văng t c ch i b y b ng cách dùng hình nh đ… ch i nh avatar là hình ngón gi a ch lên, và các ký hi u t ng hình khác.» (8)

«Ch ng h n nh ch m. Gi s ch này b c m thì theo ngôn ng "xì tin" (style), các game th Vi t Nam s chuy n thành m3 (s 3 g n gi ng ch e). Do đó, game online d ng nh đã g n li n v i "bãi rác" n i các game th tha h "phun châu nh ng c," hay g i cách khác, các game th coi môi tr ng không gian o này là "đ t đ ch i."» (7)

«Đ thành m t cao th v "văng thu t" cũng không ph i d , ng i theo ngh ph i bi t các "ki u ch i", các "d ng ng i ch i" cũng nh h c các "kinh nghi m ch i" hay các bài ch i m u nh "Bài Ch i M t Gà".» (9)

"Ch i": Văn hóa hay b nh d ch?

Hi n tr ng ch i nhi u, ch i b y, ch i tràn lan... m i n i m i ch n đã làm nhi u ng i t ý quan ng i m t cách sâu s c.

Tác Giả: M c Lan
Thứ Ba, 30 Tháng 8 Năm 2011 19:37

«Tôi là ng i Hà N i và tôi c m th y r t x u h khi gi a cái m nh đ t luôn t hào là "nghìn năm văn hi n" này l i t n t i nh ng ng i có th dung túng cho nh ng hành đ ng vô văn hóa và thô t c nh th t n t i, nh th nó là m t m ng c a "văn hóa" Hà N i. Tôi r t hoan nghênh khi tác gi phanh phui nh ng "trò thô thi n" c a các hàng quán nh v y trên m t báo, đó là trách nhi m cao c c a ng i làm báo.

«Nh ng báo chí ch có th cung c p thông tin, cung c p s th t, còn trách nhi m ph n bi n thu c v xã h i mà c th là thu c v m i ng i dân Hà N i. Chúng ta không đ c báo ch đ bi t, bi t r i... đ đ y! Ng i dân Hà N i hãy kiên quy t nói không v i nh ng hàng ăn quán n c kinh doanh trên n n t ng vô văn hóa này. Chúng ta không th th a hi p đ s ng chung v i thói x u, mà hãy quét s ch nó ra kh i xã h i! (ĐTH, Hà N i, j.angelus@...)» (2)

Ch i đã lây lan nh m t b nh d ch, và có ng i c g ng tìm hi u v nh ng nguyên nhân cho căn b nh đó:

«Giáo s Bùi Minh Đ c trong cu n "D u n văn hóa Hu " đã phân tích ti ng ch i mi n Núi Ng Sông H ng và cho r ng: Ch i là m t hình th c ph n kháng, ph n kháng tích c c là vung câu vung ch quy t li t vào m t nhau còn ph n ng tiêu c c là dùng ti ng khóc đ bi u l tâm tình. Đúng, n c m t cũng là m t th vũ khí, ti ng th dài cũng là m t th vũ khí, th m chí s im l ng cũng là m t th vũ khí đ bày t s đ i l p. Và nói gì thì nói, ti ng ch i v n là th vũ khí tai h i nh t, tai h i v i c ng i, ng i b ch i và môi tr ng dân c .» (10)

N u ch i là m t cách đ bày t s ph n kháng, đ i l p thì trong tình hình Vi t Nam hôm nay ch i s đi t i đâu? Có th nào t "ph ch i" đ n "game ch i" ng i dân s d n quen và ti n lên ch i luôn c ... chính quy n, hay là ng i dân s ch dám ch i l n nhau mà thôi? T t c đ u tùy thu c vào s quy t đ nh c a ng i Vi t Nam.

Không có căn b nh nào đ c ch a kh i n u ta không di t tr chính căn nguyên phát sinh ra c a nó.

Tác Giả: M□c Lan
Thứ Ba, 30 Tháng 8 Năm 2011 19:37

(1) Ăn hàng Hà N□i: Mi□ng nhai, tai nghe ch□i , Vietnamnet, 17/02/2009

(2) Không th□ ch□p nh□n “ki□u văn hóa” v□a ăn, v□a nghe ch□i , Vietnamnet, 17/02/2009

(3) C□m th□□ng “th□□ng đ□” Hà thành, Quang Thi□n, tuoitre.com, 25/06/2006

(4) Bán hàng, “khuy□n m□i”... ch□i!, Vietnamnet, 17/02/2009

(5) Teen Và “Văn Hóa” Ch□i B□y buonchuyen.info, 02/02/2009

(6) Xì tin đang d□n “nghi□n” nói b□y?, tintuc.timnhanh.com, 07/04/2009

(7) Ch□i b□y và văn hóa h□c đ□□ng, Gunrunner, 22/02/2007

(8) Gi□i tr□ □ Vi□t Nam h□c ch□i qua game, Nguy□n Lê, ng□□i-viet.com, 18/04/2009

Văn hóa “ch□i th□”, Vietbao, 27/11/2007

(9) Các ki□u ch□i , Hu□nh Văn Thâm, cuasotinhoc, 05/14/2008

(10) Ch□i nh□ hát hay , Gia Quan, Ki□n th□c gia đình - S□ T□t, Xuân M□u Tý, 2008.

Tác Giả: M c Lan
Thứ Ba, 30 Tháng 8 Năm 2011 19:37